

Preken ved visitasgudstjeneste i Lillestrøm kirke, 24.november 2024.

Kristi kongedag/domssøndag

Biskop i Borg, Kari Mangrud Alvsvåg

Evangelietekst: Matteus 25,1–13

Lignelsen om brudepikene

1 Da kan himmelriket sammenlignes med ti brudepiker som tok oljelampene sine og gikk ut for å møte brudgommen. 2 Fem av dem var uforstandige, og fem var kloke. 3 De uforstandige tok med seg lampene sine, men ikke olje. 4 Men de kloke tok med seg kanner med olje sammen med lampene. 5 Da det trakk ut før brudgommen kom, ble de alle trette og sovnet.

6 Men ved midnatt lød et rop: 'Brudgommen kommer! Gå og møt ham!' 7 Da våknet alle brudepikene og gjorde lampene i stand. 8 Men de uforstandige sa til de kloke: 'Gi oss litt av oljen deres, for lampene våre slukner.' 9 'Nei', svarte de kloke, 'det blir ikke nok til både oss og dere, gå heller til kjøpmannen og kjøp selv!'

10 Mens de var borte for å kjøpe, kom brudgommen, og de som var forberedt, gikk sammen med ham inn til bryllupet, og døren ble stengt.

11 Senere kom også de andre brudepikene og sa: 'Herre, herre, lukk opp for oss!' 12 Men han svarte: 'Sannelig, jeg sier dere: Jeg kjenner dere ikke.'

13 Så våk da, for dere kjenner ikke dagen eller timen.

Lesetekst 1

Job 28,20–28

20 Hvor kommer da visdommen fra?

Hvor har forstanden sitt bosted?

21 Visdommen er skjult for hvert levende øye, gjemt for fuglene under himmelen.

22 Avgrunnen og døden sier:

«Vi har bare hørt om den.»

23 Gud kjenner veien til visdommen.

Han vet hvor den har sin bolig.

24 Han skuer til jordens ender,
alt under himmelen kan han se.
25 Da han ga vinden vekt
og lot vannet få det rette mål,
26 da han satte grense for regnet
og fastla veier for lyn og torden,
27 da så han visdommen og målte den,
stilte den opp og gransket den.
28 Så sa han til mennesket:
Å frykte Herren, det er visdom,
å vende seg bort fra det onde, det er forstand.

Lesetekst 2

Kolosserne 1,9–14

9 Fra den dag vi fikk høre dette, har vi ikke holdt opp med å be for dere. Vi ber om at dere må bli fylt av kunnskap om Guds vilje og få all den visdom og innsikt som Ånden gir. 10 Da kan dere leve et liv som er Herren verdig, og som helt og fullt er til glede for ham, så dere bærer frukt i all god gjerning og vokser i kjennskap til Gud. 11 Kraften fra hans herlighet skal gi dere styrke, så dere alltid er utholdende og tålmodige. Med glede 12 skal dere takke Far, som satte dere i stand til å få del i de helliges arv i lyset. 13 For han har fridd oss ut av mørkets makt og ført oss over i sin elskede Sønns rike. 14 I ham er vi kjøpt fri og har fått tilgivelse for syndene.

PREKEN

I dag er det domssøndag ifølge kirkeåret, og jeg tror mange prester og andre som har forberedt prekener til denne søndagen har hatt en hard uke i nærkamp med de ulike tekstene. I dybdelesing av dagens tekster og i forberedelsene til dagens tema kan en virkelig kjenne på det som teologen Rudolf Otto i sin epokegjørende bok om «Det hellige» beskrev som

mysterium tremendum et fascinans. Et mysterium som både skremmer og lokker.

Jeg innrømmer glatt at min spontane reaksjon til dagens evangelietekst er: Nei, nei, nei! Sånn går det ikke an å snakke! Det går ikke an å karakterisere mennesker som uforstandige, eller foolish/dumme, som også er blitt brukt i oversettelsen fra gresk til norsk. Heller ikke går det an å løfte fram som et godt eksempel at de kloke ikke ville dele med de uforstandige. Og mest av alt: Det gjør vondt å lytte til ordene fra brudgommen: Sannelig jeg sier dere: Jeg kjenner dere ikke. Det er ikke lyden av den Jesus jeg har gitt mitt liv til.

Så teksten skremmer, og den er på et vis frastøtende. Men la oss likevel nærme oss den, som det fascinerende og lokkende mysteriet den også er. For det ligger sikkert noe skjult her, en perle, en skatt, et evangelium, slik det ofte gjør i evangelienes ordlyd. Vi må lete, vi må lytte, vi må våge å gå inn i den.

Om vi observerer tekstens plassering i Matteusevangeliet, ser vi at den står i sammenheng med andre lignelser og uttalelser om dommen og Jesu gjenkomst. Jesus benytter seg av flere ulike bilder, og hele tiden taler han på en måte som er både skremmende og lokkende. Han beskriver med sterke bilder trengselstider, krig og naturkatastrofer, han beskriver fråtsing, overforbruk og likegyldighet overfor andre, og på mange vis snakker han om verden slik vi ser den rundt oss. Hele tiden ligger det en følelse av hast og travelhet mellom linjene, som om han vil formidle at den som lytter og leser ikke må legge budskapet til side, til en dag det passer bedre, men han ber oss følge med: Våk! Våk! Ingen kjenner dagen og timen.

Etter lignelsen om brudepikene, følger lignelsen om talentene. Og deretter kommer avsnittet om dommen. Det er den store domsscenen som males foran oss, der Kongen skal skille fra hverandre og dømme, og det kulminerer i ordene: «Det dere gjorde mot en av disse mine minste, har dere gjort mot meg.»

Jeg aner at det blir vesentlig å ikke bli opphengt i de ubehagelige og frastøtende ordene om dumme jomfruer, eller det skremmende ved å høre brudgommen si: Jeg kjenner dere ikke, men at det overordnede budskapet fortjener stor oppmerksomhet:

At midt i verdens elendighet, gjelder det å ha sin oppmerksomhet og sin kraft vendt mot det som Jesus kaller oss til:

Å leve ut i praksis Jesu ord: Himmelriket er kommet nær. Å være Kristi kropp i verden.

Helt i begynnelsen av Matteus- evangeliet står det at det er dette som er Jesu budskap: «Vend om, for himmelriket er kommet nær!»

Og her er vi: midt i verdens elendighet, og hører de samme ordene: Vend om, for himmelriket er kommet nær. Ha olje til lampen din klar, for du kjenner ikke dagen og timen.

Jeg får gode assosiasjoner til Tolstojs fortelling om skomakeren Papa Panov, som hører en stemme si at Jesus skal besøke ham hjemme. Kjenner dere den? Han ber til Jesus, og setter seg til å vente på besøk av ham, men stadig blir Papa Panov avbrutt av mennesker som trenger hans hjelp. Og Papa Panov hjelper, om enn litt nølende og motvillig fordi han blir forstyrret i ventingen. Når mørket faller, og skomakeren er i ferd med å konkludere med at Jesus ikke kom allikevel, hører han en stemme som sier at alle de menneskene Papa Panov hjalp gjennom dagen, var Jesus selv. For i den fattige, den utstøtte, den sørgende, møter vi Jesus selv.

Dette er et mysterium som lokker, og som trekker meg nærmere. Jeg vil kjenne denne Jesus, jeg vil være en som ser ham i min neste.

For himmelriket er kommet nær, og vi trenger ikke vente på andre tider før vi får møte Jesus. Han er her, hos oss, i dag, og alt vi gjør mot en av Guds minste, det gjør vi mot Jesus.

Vi trenger å utvikle vår tenkning om hvor vi møter Jesus, og hva det betyr å gjøre det gode, slik at vi også inkluderer dyrene og naturen i det vi er kallet til å ta vare på og beskytte. For når Jesus ble ett med verden i inkarnasjonen, gjorde Gud seg til ett med hele verden. Jesu menneskelige kropp er en del av skaperverket, støv av støv, jord av jord, og vi kan bli inspirert til å tenke at arbeidet med å ta vare på, verne om, helbrede jorda, også er et arbeid som handler om å gjøre godt mot Jesu minste små.

Jeg tenker at skatten og perlen og evangeliet i lignelsen om brudepikene er at vi kan få et møte med Jesus til enhver tid, også når vi minst venter det. For Jesus har forent seg med verden i det han ble et menneske, og finnes her; himmelriket er kommet nær.

Så la oss være våkne og oppmerksomme, våge alvor, og la Jesu ord om dommen ryste oss. Og samtidig løpe til Jesus, han som kaller også oss for sine minste, og vil ta imot oss i sin nåde og barmhjertighet. For vi er alle både uforstandige og kloke. Og i blant husker vi oljen og iblant glemmer vi, eller overser, eller orker ikke.

Da kan vi finne trøst og hvile i kolosserbrevets ord:

Gud har fridd oss ut av mørkets makt og ført oss over i sin elskede Sønnens rike. ¹⁴ I Jesus er vi kjøpt fri og har fått tilgivelse for syndene.

La oss be:

Hellige Gud, du bor i det høye og hellige og hos den som er knust og nedbøyd i ånden. Vi ber deg: Gjør oss våkne så vi gjenkjenner deg i alt og alle som lider. Se i nåde til oss på dommens dag. så vi kan komme inn til festen og gleden i ditt rike, ved vår frelser Jesus Kristus, som med deg og Den hellige ånd lever og råder, én sann Gud fra evighet til evighet. Amen.